

מלביש את המכונה על עטיני הבהמה וכל המשך החליבה נעשה מאליו. אך בנ"ד שהאדם מחזיק את המכשיר בידי כל המשך החליבה הדבר חמור יותר, וצ"ע.

הגרשז"א (שש"כ פרק כ"ז הע' קנ"ט) מסתפק בשאלה אם המרכיב מכונת חליבה לעטיני הפרה חייב על כל החלב שיחלב, או רק על הטיפות הראשונות, ויתר החלב אינו אלא גרמא, ודעתו נוטה יותר לצד השני, וכמו שכתב החזו"א. אולם יתכן שבנ"ד יודה שחייב גם על המשך החליבה, משום שממשיך להחזיק את המכונה בידי. עכ"פ מדבריו למדנו שיש מקום לומר שאפילו במכונה אוטומטית חייב על כל המשך החליבה, וא"כ ק"ו שבמכשיר שיש להחזיקו כל הזמן ביד יש להחשיב את כל המשך השאיבה כנעשה ע"י האדם. מיהו מכלל ספק לא יצאנו, ולכן מסתבר לומר שעדיף לשאוב במכשיר חשמלי, אע"פ שהוא מוחזק ביד, מאשר לשאוב במכשיר ידני שבו לכו"ע כל שאיבה ושאיבה היא מלאכה דאורייתא.

הבחנה זו בין שאיבה חשמלית לבין שאיבה ידנית כוחה יפה רק כאשר החלב מיועד לשימוש עדיף לפסול אותו (ע"י מי סבון למשל), ובכך להפוך את החליבה, לחליבה לאיבוד שהיא מותרת. (ע"י שו"ע סי' ש"כ ס"ח, מ"א ס"ק כ"ג וחזו"א א"ח סי' נ"ו ס"ק ד). מיהו גם בצורה זו עדיף לשאוב במכונה חשמלית ליתר הידור (כדי לצאת ידי דעת האוסרים חליבה לאיבוד מדרבנן - ע"י חזו"א שם בדעת הר"ן).

לרבות את המצמצם. וצ"ע אם גם בשבת נאמר שמצמצם חייב. (כי יש לחלק בין רוצח לשבת, ברוצח התוצאה היא המחייבת ובשבת המעשה הוא המחייב). אולם נראה שאין לדמות את הנ"ד למצמצם. במצמצם האדם נמצא כבר בתוך המים והרוצח רק מונע ממנו לצאת. המיתה באה מאליה. ואכן גם בשבת, שהשיית מצב יתכן שתהיה גם מותרת מהתורה. אך בנ"ד האדם מקרב את המכשיר בידי למקום בו נעשית מיד מלאכה, נמצא שהוא העושה את המלאכה בידי. ולא דמי למחמץ שמניח שאור והולך לו, שם תהליך החימוץ נעשה מאליו **במשך זמן**, מה שאין כן כאן מיד עם הצמדת המכשיר לגוף מתחילה השאיבה.

ויש רק לדון שאמנם התחלת השאיבה נעשית ע"י האדם, אך המשכה נעשה ממילא. אמנם האדם מחזיק את המכשיר כל הזמן, אך החזקה זו היא המשך החזקה הראשונה ויש לדמות את ההמשך למצמצם ולהשהיית מלאכה ורק את ההתחלה יש לזקוף למעשה האדם. (ע"י כע"ז תחומין כרך ז' עמ' 78 מחלוקת בין הרב רוזן והרב ויטמן ע"ש).

וע"י חזו"א (א"ח סי' ל"ח ס"ק ד' בסוגרים) שכתב וז"ל: "והכא גרע טפי דכיון דהתחלת לחלוב ע"י מעשיו כל המשך החליבה מתייחס אליו והוי בשבת חליבה גמורה. ומ"מ נראה דחויב ליכא".

מבואר מדבריו שאמנם כל המשך החליבה מתייחס להתחלה, אך אין כאן חיוב. וכנראה המשך החליבה הוא רק מדרבנן. מיהו החזו"א עוסק שם בחליבה אוטומטית, דהיינו שאדם

סימן מב

חליבת ניסוי בשבת

תשובה

במס' שבת קמ"ה א':

"המפצע בזיתים בידיים מטואבות הוכשר. לסופתן במלח - לא הוכשר. לידע אם הגיעו זיתיו למסוק

שאלה

לפני תחילת החליבה יש צורך לחלוב כמות חלב קטנה ביד ע"מ לבדוק את החלב אם הוא נקי ובריא. האם מותר לעשות זאת בשבת?

בה הוצאת דם והדם נחוץ כדי לוודא שאכן הוחדרה המחט לוריד. ועיי"ש (הע' קנ"א) שהגרש"ז אוירבך הקשה מחולב על הרצפה ע"מ שיראה התינוק וינק?

ועיי"ש שהוכיח ממוציא לרפואה שחייב, שצורך רפואה לא נחשב לאיבוד אלא לצורך. וכדי ליישב את הסתירות הנ"ל, נלענ"ד, שזה פשוט ששימוש בדבר למטרה רפואית נקרא צורך. מה לי צורך אכילה ושתיה ומה לי צורך רפואה. לכן המוציא לרפואה חייב. אך כשאינו משתמש בדבר עצמו אלא רק מסתכל עליו אין הסתכלות נחשבת לשימוש בגוף הדבר. וזכר לדבר, ראייה אין בה משום מעילה. כי ראייה אינה שימוש בגוף הדבר.

ולכן חליבה על הקרקע ע"מ שהתינוק יראה וינק מותרת, כי מטרת החליבה היא רק ע"מ שהתינוק יראה, וראייה אינה שימוש, ולכן חליבה זו נחשבת כחליבה לאיבוד, שהרי אינו משתמש בגוף החלב כלל. אך חליבה ע"מ לסלק רוח רעה, אם הכוונה היא שהחלב ישאר על גופו של האדם ע"מ שירפאנו, הר"ז כמוציא לרפואה, ודבר זה נחשב לשימוש בגוף החלב והוא מלאכה הצריכה לגופה. והמג"א (סי' שכ"ח ס"ק מ"א) והלבוש שהתירו לקלח חלב משום רוח רעה, אולי סוברים שאין צורך שהחלב ישהה על גוף האדם, או אפילו אם ישהה, מכיון שכל מטרתו היא גירוש רוח רעה, שזהו ענין סגולי שבו לא החלב עצמו עושה זאת, אלא הסגולה שבו היא המגרשת את הרוח הרעה, אין הדבר נחשב לשימוש בגופו של החלב, והר"ז כחולב לאיבוד ומותר. (וכע"ז כתב בתהלה לרוד שם ס"ק ס').

ולפי"ז ה"ה בנ"ד, חליבת נסיון מכיון שאין בה שימוש בחלב עצמו, אלא רק בראייתו בלבד, הר"ז כחולב לאיבוד. אך למעשה צע"ג.

ולכן נראה למעשה שאם יש נכרי עדיף שהוא יחלוב בשבת. ורק אם אין נכרי ויש הכרח לבדוק את החלב, ובלעדי הבדיקה אסור לחלוב את הפרה, ניתן לסמוך על הסברות שהבאנו ולהתיר את חליבת הניסוי.

אם לאו – לא הוכשר. ר' יהודה אומר הוכשר. מאי לאו בהא קמיפלגי, דמר סבר משקה העומד לאיבוד משקה הוא ומר סבר (ת"ק) לא משקה הוא.

והרמב"ם (בפי"א מהל' טומאת אוכלין הל' י"ד) פסק כת"ק: "וכן אם פצען לידעו אם יש בהן שמן והגיעו להמטק – לא הוכשרו".

ולכאורה ה"ה בנ"ד, חליבת נסיון דינה לכאורה כחליבה לאיבוד ואינה חליבה אסורה.

ובספר שמירת שבת כהלכתה (פרק כ"ז סנ"א בעהרה קס"ג) הביא בשם הגרש"ז אוירבך שהסתפק אם להתיר חליבת נסיון. דודאי לא נחשב כחולב לאיבוד, מכיון שצריך את החלב לבדיקה וחשיב כמלאכה הצריכה לגופה.

ולכאורה קשה עליו, מדוע הוא מסתפק, הרי בפציעת זיתים כדי לבדוק את השמן ג"כ דש ע"מ לנסות, ומאי שנא מחליבת נסיון, הרי בשני המקרים אינו משתמש בשמן או בחלב אלא רק בודקו לנסיון ובשמן מצינו שמותר, וא"כ ה"ה בחלב?

ואולי י"ל שיש לחלק בין המקרים. בשמן אינו בודק את השמן עצמו, אלא מנסה לראות אם השמן נוח לצאת וכמו שפירש"י עיי"ש. אך את השמן עצמו אינו צריך כלל אלא הוא הולך לאיבוד. משא"כ בחליבת נסיון הוא לא בודק את החליבה אלא את החלב עצמו. ואע"פ שאינו משתמש בו לשום שימוש, אך הוא בודק את החלב ולא רק את החליבה ולכן בדיקה זו נחשבת כאילו צריך את החלב, ויש כאן מלאכה הצריכה לגופה.

ובסי' שכ"א סל"ה פסק השו"ע: "מותר לאשה לקלח מהחלב כדי שיאחז התינוק הדד וינק".

ושם ברור שהחליבה היא לצורך החלב, שכשהתינוק רואה את החלב הוא רוצה לינוק. ופירש הפרמ"ג שהוא חולב על הקרקע ע"מ שהתינוק יראה את החלב. ובכל זאת נחשבת חליבה זו כחליבה לאיבוד.

ובספר שמירת שבת כהלכתה (פל"ב סנ"ח) פסק שזריקה ורידית אסורה בשבת משום שיש